

Adatbázis-ajánló

Szolgáltatási lehetőségek a MEDINFO adatbázisaiból

Az 1989–90-ben elindult társadalmi, politikai és gazdasági átalakulás nem hagyta érintetlenül az ország könyvtárügyét sem. A korábbi szakkönyvtári hálózatok többsége felbomlott: intézményeik részben megszűntek, a megmaradtak általában nyomasztó anyagi gondok között működnek.

Az összeállítás célja: kiragadott példákon keresztül bemutatni, hogy a Népjóléti Minisztérium által fenntartott országos feladatkörű szakkönyvtár, az *Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár (MEDINFO)* miként tudja európai színvonalon kiszolgálni a fenntartó, a kutatóorvosok, a kórházi és házi orvosok, gyógyszerészek, az ápolók és egyéb szakdolgozók szakmai tájékoztatási igényeit, illetve közhasznú egészségügyi információval ellátni a lakosságot. E cél elérése érdekében az intézménynek egyaránt támaszkodnia kell saját állományára és adatbázisaira, illetve a hazai és külföldi társintézmények adatbázisaira. Az Országos Szakirodalmi Információs Rendszer keretében működik, az orvosi és egészségügyi ágazat információs központjának szerepét tölti be, és ez szolgáltatásaiban is állandó fejlődést feltételez.

Tevékenységből a következő területeket emeljük ki:

- a Népjóléti Minisztérium célkitűzéseire kapcsolódóan a minisztérium vezetői, szakemberei, valamint az egészségügy különböző szintű irányítói számára az egészség- és szociálpolitikával, egészségfejlesztéssel, egészségügyi ellátással kapcsolatos szakirodalmi információkban kifejeződő nemzetközi tapasztalat, tudásanyag folyamatos nyomon követése, feldolgozása, elemzése;
- az oktatás, kutatás és a gyakorlati gyógyító-munka elősegítése érdekében az orvosok, nővérek, egészségügyi dolgozók, tudományos egyesületek, intézetek és a betegek érdekvédelmi szervezetei tevékenységéhez szükséges nemzetközi és hazai szakirodalom biztosítása;
- a lakosság tájékoztatása a betegjogokkal, az egészséggel, az egészségügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos kérdésekről.

A szakirodalmi kutatások, elemzések, tájékoztató szolgáltatások alapját a MEDINFO-ból online kapcsolatban elérhető, a vásárolt CD-ROM és a

saját építésű adatbázisok képezik, melyek háttérben a teljes szövegű dokumentumokat biztosító könyvtári szolgáltatások állnak.

A MEDINFO különleges szerepet tölt be a hazai orvosi-egészségügyi szakirodalom feltárásában: a nemzeti szakbibliográfia részeként előállítja a *Magyar Orvosi Bibliográfiát*, amely a hazai orvosi szakirodalom legjelentősebb – teljességre törekvő – bibliográfiai adatbázisa.

Az adatbázisok beszerzésénél és kiépítésénél egyaránt alapvető szempont a megalapozott igényekre reagáló szolgáltatások bővítése, az egészségügy fő fejlesztési irányaihoz az információs háttér megteremtése.

A következőkben néhány olyan adatbázist mutatunk be, amelyek érdeklődésre tarthatnak számot az orvostudományon kívüli területek szakemberei részére is.

* * *

A MEDINFO-ban rendelkezésre álló CD-ROM adatbázisok száma közel 40. Közülük a legismertebbek a leggyakrabban használt orvostudományi adatbázisok, mint pl. a *Medline* és az *Excerpta Medica*, vannak azonban az orvostudomány egy-egy szakterületével foglalkozó, valamint pszichológiai, szociológiai, jogi adatbázisok is. Ez utóbbiak közül a törvényalkotók, jogászok számára kitékintést, tájékozódást, irányelveket kínáló *International Digest of Health Legislation CD* adatbázist ismeretjük.

Az International Digest of Health Legislation CD adatbázis

A WHO (World Health Organization = Egészségügyi Világszervezet) 1948 óta adja ki az egészségügy jogi vonatkozásaival foglalkozó, *International Digest of Health Legislation (IDHL)*

című folyóiratát, amely jelenleg negyedévenként jelenik meg angol, illetve francia nyelven.

A WHO alapokmányának 63. cikkelye szerint a tagállamok kötelesek azonnal tudósítani a világszervezetet az egészségügyet érintő újonnan megjelent törvényekről, rendeletekről, fontosabb hivatalos jelentésekről és statisztikai adatokról. Az IDHL folyóirat anyaga elsősorban ezeken a hivatalos közleményeken alapul.

A következőkben bemutatandó CD adatbázis a nyomtatott kiadványnak számítógéppel kezelhető angol nyelvű változata, amely 1980-tól, tehát a 31. kötettől kezdődően tartalmazza a folyóirat anyagát.

Az adatbázis hat részből tevődik össze. Első és legterjedelmesebb része a nemzeti és a nemzetközi egészségügyi törvényekből készült válogatást tartalmazza. A tagállamokból beérkező jogi dokumentumokat jelentőségüknek megfelelően vagy teljes egészében lefordítják angol nyelvre, és így építik be az adatbázisba, vagy csupán fontosabbnak ítélt részleteiket közlik. Előfordul, hogy mindössze a törvényszöveg alapján készült rövid összefoglaló, vagy a törvény címe és megjelenési adatai kerülnek a kiadványba.

A nemzetközi anyagba többek között az Európai Unió, az Európa Parlament, az ENSZ és a WHO jogi anyaga, illetve az egyes tagországok egymás közötti egészségügyi vonatkozású egyezményeinek válogatása kerül.

Megkönnyíti a tájékozódást a nagy terjedelmű jogi anyag 22 téma szerinti felosztása:

- I. Általános rendelkezések
- II. Egészségügyi munkaerő
- III. Egészségügyi ellátás, szolgáltatások
- IV. Fertőző és nem fertőző betegségek elleni küzdelem
- V. A szájüreg egészségi állapota
- VI. Családorvoslás
- VII. Népesedéspolitikai
- VIII. Időskorúak gondozása és rehabilitáció
- IX. Elme-egészségügy
- X. Küzdelem a dohányzás, az alkoholizmus és a kábítószer-fogyasztás ellen
- XI. Etika, szakmai felelősség
- XII. A halál
- XIII. Táplálkozás, élelmiszerek védelme
- XIV. Fogyasztóvédelem
- XV. Gyógyszerek, orvosi eszközök
- XVI. Mérgek, veszélyes vegyi anyagok
- XVII. Munkaegészségügy, munkabiztonság
- XVIII. Környezetvédelem
- XIX. Sugárvédelem
- XX. Baleset-megelőzés
- XXI. Sport, szabadidős tevékenységek
- XXII. Egészségügyi információ, statisztika

A felsorolt témák alkategóriákra oszlanak, az alkategóriákon belül pedig országok szerinti bontásban kapnak helyet a törvények, rendeletek. Több mint 200 ország több száz egészségügyi jogi kérdése szerepel így a CD anyagában.

Az adatbázis két különálló része közérdeklődésre számot tartó tanulmányokat tartalmaz, illetve véleményeket közöl az egyes aktuális törvénykezési kérdésekről. Ide kerülnek többek között az egészségügyi jog tagországok közötti összehangolásáról, a WHO szerepéről vallott nézetek dokumentumai, a nemzetközi konferenciákon, az ENSZ-ben, vagy az egyes tagállamok jelentősebb szervezeteiben elfogadott fontosabb határozatok, záróokmányok, akcióprogramok.

Az adatbázis készítői külön részt szentelnek a könyvekről, folyóiratcikkekről, jelentésekről és egyéb kiadványokról szóló ismertetéseknek. Ezek lehetnek hosszabb értékelések, vagy néhány mondatos tudósítások.

Végül a CD tartalmazza az egyes WHO-tagállamok egészségügyi, illetve szociális minisztériumainak, környezetvédelmi hivatalainak címét, telefon- és faxszámát, továbbá a legfontosabb tisztségviselők nevét. Ezek az adatok minden bizonnyal segítséget jelentenek az egyes szervezetek, illetve tagállamok közötti kapcsolatfelvételnél, még ha nem is tekinthetők egészen naprakésznek, hiszen a CD adatbázis felfrissítése negyedévenként történik.

Az adatbázis anyagában végzett kereséshez a „Folio 3.1 Views”, Windows alatt működő szoftver áll rendelkezésre. Segítségével lehet böngészni, tetszés szerinti részek kijelölésével pedig ki lehet nyomtatni, vagy mágneslemezre lehet menteni az anyagot.

Egy-egy meghatározott témát kereshetünk az adatbázis egész anyagában egyszerre, vagy az egyes fejezetekben külön-külön, pl. csak a törvények, csak a tanulmányok, csak a könyvismertetések között. Országok szerinti keresésre is van lehetőség, és felkutathatjuk a törvényeket a megjelenés éve alapján is. A munkát leegyszerűsítik a szoftver részét képező, előre elkészített ún. kereső sablonok.

Az IDHL adatbázisban nagyon rövid, egy bekezdésből, esetleg néhány bekezdés logikailag összetartozó csoportjából álló rekordokat találunk. Így egy-egy törvény vagy könyvismertetés akár több tucat rekordból is állhat. Minden rekordnak külön száma van, ennek alapján szintén kinyomtatható vagy elmenthető a kívánt anyag.

A lemez hasznos lehet az egészségügy irányításában, szervezésében részt vevők, a politikai döntéshozók körében, nem kevésbé a közegészségüggyel, joggal foglalkozó hallgatók, vagy a gyógyszer-, élelmiszer- és kozmetikai iparban tevékenykedő szakemberek számára is.

A CD adatbázis kezelése jóval egyszerűbb és gyorsabb, mint a nyomtatott folyóiraté, hiszen egyetlen lemezen 16 év anyaga található meg.

* * *

A WHO és a kábítószerügyi adatbázisok a MEDINFO Szociális és Egészségügyi Könyvtárának saját építésű adatbázisai.

A Szociális és Egészségügyi Könyvtár különleges gyűjteményei

A MEDINFO Szociális és Egészségügyi Könyvtára a Népjóléti Minisztérium (Bp. V., Arany János u. 6–8.) épületében helyezkedik el. A szakkönyvtárban 16 olvasói hely található; az olvasókat a szabadpolcon elhelyezett kézikönyvek, a tárgyévi hazai és külföldi folyóiratok, (betűrendes, szak-, sorozat-, folyóirat-) katalógusok segítik a szakirodalmi tájékozódásban.

A könyvtárban a szakmai gyűjtemények mellett szépirodalmi és ismeretterjesztő művek is vannak, e terület állománya 9000 kötet.

Rendeltetése szerint a könyvtár korlátozottan nyilvános; elsősorban a minisztérium és a MEDINFO dolgozói, továbbá az egészségügyi szervezők, vezetők munkáját segíti. Állománya – 1995. december 31-i állapot szerint – 23 200 kötet szakkönyv, 2300 kötet folyóirat, és kb. 8000 kötet egyéb dokumentum.

Gyűjtőköre: a szociálpolitika, társadalombiztosítás, jog, statisztika tárgyköréhez tartozó hazai és külföldi szakirodalom, a társadalom-orvostan, ezen belül az egészségügyi szervezés, tervezés és egészségpolitika területén megjelenő dokumentumok, az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 1987 óta megjelent angol nyelvű kiadványai, a Kábítószerügyi Tárcaközi Bizottság (KTB) megbízásából 1993 óta a kábítószerügyi szakirodalom.

Szolgáltatásai: referenszszolgálat, helyben olvasás, kölcsönzés, könyvtárközi kölcsönzés, gyorsmásolás.

Főbb tájékoztatási eszközök: kézikönyvek, adattárak, katalógusok, jogszabály-gyűjtemények, bibliográfiák, számítógépes adatbázisok.

A számítógépes adatbázisok építésével az adott témakör teljes körű feldolgozását kívánjuk elérni, lehetőséget kínálva az érdeklődő szakemberek koncentrált kiszolgálására.

WHO adatbázis

Az Egészségügyi Minisztérium saját nemzetközi kapcsolatainak jobb ellátását és fejlesztését elősegítendő 1986 decemberében a könyvtárat bízta meg a WHO letéti könyvtári feladatok ellátásával. A genfi és a koppenhágai irodából rendszeresen érkező angol nyelvű dokumentumok napjainkra a WHO különgyűjteményt 1200 kötetre gyarapították. Ezenkívül 11-féle WHO-kiadású folyóirat is rendszeresen jár a könyvtárba.

A legkeresettebb témák, illetve kiadványok:

- statisztikai évkönyvek,
- az „Egészséget mindenkinek 2000-re” kiadványai,
- minőségbiztosítás,
- környezet-egészségügy.

Az adatbázis építéséhez állandó szakmai segítséget nyújt a budapesti WHO Liaison Office. (Ilyen irodák 19 országban működnek; feladatuk, hogy az Eurohealth program segítségével felszámolják a kelet- és nyugat-európai országok egészségügyi ellátása közötti különbségeket.) Közvetítésével érkezik meg rendszeresen floppyn és nyomtatott formában az a WHO dokumentációs modul, amely könyveket, folyóiratcikkeket, nem könyv jellegű dokumentumokat (például ülések, műhelyek stb. jelentései) egyaránt leír.

A könyvtári dokumentumok számítógépes nyilvántartásának bevezetése óta a WHO adatbázis építése is gépen történik. A WHO adatbázisba a beérkező könyvek adatait a könyvtár munkatársai – a WHO adatlapja alapján készült – magyar nyelvű adatlap szerint is rögzítik.

Az adatbázisban jelenleg 2857 tétel található.

A WHO a dokumentumok kulcsszavazásához a MeSH-t (Medical Subjects Headings) használja, az adatbázisban ezek a kulcsszavak jelennek meg deskriptorként. Az adatbázisban 14-féle szempont szerint, illetve a logikai operátorok segítségével a szempontok kombinációival is lehet keresni (pl. cím, szerző, testületi szerző, a kiadás éve, deskriptor, a dokumentum típusa).

Kábítószerügyi adatbázis

A kormány 1991-ben hozta létre a Kábítószerügyi Tárcaközi Bizottságot azzal a céllal, hogy kialakítsa a kábítószer-ellenes nemzeti stratégiát, összehangolja a kábítószerügyben illetékes valamennyi minisztérium és szerv munkáját. A KTB e feladata keretében úgy döntött, hogy a Szociális és Egészségügyi Könyvtárban helyezi el a fontos hazai és nemzetközi publikus dokumentumokat, elsősorban olvasótermi használatra. A KTB súlyt helyez arra, hogy a gyűjteményt a kábítószerügy területén dolgozó szakemberek széles körben használják.

A Budapesten 1995 telén megtartott nemzetközi kábítószerügyi konferencia döntése alapján a könyvtár Országos Kábítószer Könyvtár rangot kapott. A könyvtár célja az e témában fellelhető valamennyi dokumentum teljességre törekvő gyűjtése. Munkájához a PHARE program keretében szerzett, és a KTB támogatásával rendelkezésre bocsátott nagy teljesítményű számítógép is segítséget jelent. A tervek szerint ezzel a számítógéppel kapcsolódhatnak a magyar szakemberek

az alakuló nemzetközi kábítószer-dokumentációs rendszerekhez.

Az adatbázis a KTB-től érkezett és saját beszerzésű dokumentumokat egyaránt tartalmaz, amelyek 90%-a angol nyelvű. Az adatbázis állománya folyamatosan növekszik, a benne lévő tételek száma jelenleg 637. Anyagából a szakemberek számára a könyvtár 1993-ban készített először bibliográfiát, amelyet ez év elején a 2. bővített kiadás követett. Az idei év feladata egy kiegészítő bibliográfia létrehozása is, amely a kábítószerügyvel kapcsolatos hatályos jogszabályokat tartalmazza.

Az adatbázisba felvitt dokumentumokat öt nagyobb csoportra osztjuk a közreadó testület, szervezet, ország szerint. Az 1. csoportba tartoznak a nemzetközi kormányzati szervezetek dokumentumai, pl. az Európa Tanács és e tanács Pompidou-csoportjának, az Európai Uniónak és szervezeteinek, a WHO-nak a dokumentumai. A 2. csoportba kerülnek a nem kormányzati szervezetek dokumentumai, pl. az Alkohol és Addikció Nemzetközi Tanácsának és az Alkohol- és Kábítószerfüggőség Megelőzésével Foglalkozó Nemzetközi Bizottságnak az anyagai. A 3. csoportban található az egyes országok dokumentumai Ausztráliától az Egyesült Államokig. A 4. csoportba soroltuk a könyvtárban található magyar dokumentumokat, elsősorban a könyveket és az alapvető jogszabályokat. Az 5. csoport tartalmazza a Pompidou-csoport által magyar szakembereknek szervezett tanulmányutak jelentéseit.

A jelenleg kidolgozás alatt álló magyar tárgyszórendszer elkészültéig az alábbi szempontok szerint lehet az adatbázisban keresni: a cím-ben szereplő összes szó, szerző, testületi szerző, kiadó, kiadás éve.

* * *

Az orvosi és biomedicinális szakirodalomkutatásban feltárt dokumentumok jelentős részének legrövidebb idő alatt történő biztosítását oldja meg a MEDINFO-ban a Magyarországon egyedülállóként működő ADONIS folyóirat-archiváló rendszer.

ADONIS folyóirat-archiváló rendszer CD-ROM-on

A nagy dokumentumszolgáltatók az 1970-es évek elejétől észlelték, hogy tendenciózan nő a folyóiratcikkek könyvtárközi kölcsönzés útján való beszerzésének igénye, azaz egyre több a folyóiratcikkekről kért másolatok száma. Ez a számszerű tény kiváltotta a folyóirat-kiadók félelmét. Úgy

gondolták, hogy lapjaik előfizetőinek száma várhatóan csökkenni fog. A probléma kivizsgálására 1980-ban felmérést szerveztek a legnagyobb dokumentumszolgáltató BLLD-nél (British Library Lending Division), minden beérkező másolatkéres regisztrálásával. A kiadókat a vizsgálatban az Elsevier Science Publisher képviselte.

A felmérés eredményeként megállapították, hogy a legtöbb másolatigény az orvostudományi és biomedicinális területekről érkezett, s közöttük a három évnél frissebb publikációk irántiak vezettek. Mindezek nyomán született meg hat nagy tudományos kiadó döntése: konzorciumot alapítottak saját dokumentum-, illetve másolatküldő szolgáltatásuk létrehozására, amely egyúttal saját jogdíjbeszedést is garantált. Az 1981-ben létrehozott konzorcium önmagát ADONIS-nak nevezte el.

Az automatizálható – gyors, nagy mennyiségű – másolatszolgáltatás kiépítését azonban az akkor létező technikák még nem tették lehetővé. Adathordozóként először a 30 cm-es optikai képlemezzel kezdtek kísérletezni. A kódolt karakteres ábrázolási technika nem volt alkalmazható, mert a szakirodalom sok különleges karaktorsorozat (képletek), ábrát, fényképet, metszetet stb. tartalmaz, ezért a faksimile tárolás ígérkezett megoldásnak.

Az első működő munkaállomás mintegy 250 000 USD-ba került, drágasága miatt tömeges elterjedésre nem számíthatott. Az igazi technikai áttörés a CD-ROM-os rögzítés és tárolás megjelenésének köszönhető, ami összekapcsolódva a mikroszámítógépek és a lézernyomtatók elterjedésével, egy-egy munkaállomás árának 20 000 USD-ra való esését is maga után vonta. (Azóta újabb nagyságrendet ért el a csökkenés mértéke.)

A formai és tartalmi feltárást az Excerpta Medica adatbázisán tervezték elvégezni, azaz a bibliográfiai rekordok előállítására itt nyílt lehetőség. A téma szerinti keresést is lehetővé tevő tárgyszavas indexelés azonban az eredeti elképzeléssel szemben az ADONIS-ból kimaradt. A formai feltárást és a technikai megvalósítási lehetőségek összhangba kerülése után a konzorcium 1989-ben elérkezettnek látta az időt, hogy megkísérlelje a rendszer folyamatos működtetését.

Ennek során 219 – 1987-ben és 1988-ban tíz kiadónál jelent meg – orvosi és biomedicinális folyóiratot dolgoztak fel. A CD-ROM lemezre rögzített anyag szolgáltatását 13 másolatszolgáltató vállalta el.

A felhasználói munkaállomást és a működtető szoftvert a British Library és az MC 2 (francia számítástechnikai cég) fejlesztette ki.

A kísérlet lezárása után, a bevont folyóiratok számát évről évre emelve – egyszersmind törekedve a szakterület minél értékesebb folyóirattal történő lefedésére –, 1995-ben a rendszerben

feldolgozott folyóiratok száma 618-ra emelkedett, melyek 68 kiadótól származnak.

A bekerült folyóiratok minősítésére, értékelésére idézettségük számszerű értékmérője, az impakt faktor használható fel. A 618 folyóiratból 486 rendelkezik impakt faktoral, tehát szerepel a *Science Citation Index Journal Citation Reports* (SCI JCR) impakt faktor szerint rangsorolt folyóiratlistáiban (1993).

A szakterületi magfolyóiratok kiválasztására vonatkozó többféle nézet közül kettőt érdemes megemlíteni. Az egyik álláspont szerint magfolyóiratnak tekinthető az SCI-ben regisztrált minden folyóirat, így a szóban forgó 618 folyóiratból az előbb említett 486 tekinthető magfolyóiratnak. A másik megközelítés az SCI JCR impakt faktor rangsorainak első negyedébe eső folyóiratokat tekinti magfolyóiratoknak. Ennek a kritériumnak az ADONIS folyóiratok közül 209 tesz eleget. Tehát bármelyik számítási módot is vesszük figyelembe, mindenképpen megállapítható, hogy a hazai szakterületi igényeket is tekintve, az ADONIS esetében hézgapótló tudásbázisról beszélhetünk. Egyébként az országban 158 folyóirat csak ebben a formában található meg.

Ezeket a tényeket mérlegelve hozta meg döntését 1994-ben a MEDINFO, hogy 1995-től kezdve megvásárolja az ADONIS rendszer használati jogát. A rendszerben feldolgozott folyóiratok tartalmából a hirdetésekön kívül minden közléstípus szerepel, tehát az önálló cikkek mellett a szerkesztőségi közlemények, levelek, könyvismertetések, konferenciaanyagok stb. sem kerülnek el a regisztrációt.

A dokumentum azonosítását és visszakereshetőségét biztosító információs mezők:

- ADONIS azonosító szám,
- a folyóirat címe,
- a közlemény szerzőjének neve,
- a megjelenés éve,
- a folyóirat kötetszáma,
- a közlemény oldalszáma,
- a folyóirat ISSN-száma.

Az 1995-ben feldolgozott 618 folyóiratot 86 CD-ROM lemezen tárolják, ami – tudva, hogy egy-egy lemezre 15–20 ezer oldal rögzíthető – igen nagy mennyiségű adatot jelent. Talán ez is magyarázza, hogy a rendszerben nincs mód a teljes, úgynevezett szabadszöveges keresésre. Tárgyszavas visszakeresés csak korlátozott mértékben, a közlemények címszavaira lehetséges. Ekkor is meg kell azonban előbb keresni az indexben az adott kifejezést, mivel a közlemények címszava csak az indexben tárolt alak szerint kereshető vissza.

Az indexből kiválasztott szavak és kifejezések között – maximum 3 tagú kifejezés esetén – logikai operátorok, relációs jelek, elkülönítő karakterek alkalmazhatók szűkítésre vagy bővítésre. A kere-

sést párbeszédes keresőablakok segítik, a keresési stratégia tárolása biztosítva van. A forgalmazó által kifejlesztett keresőszoftver neve Idealist.

A találatok megtekintésekor – a találat itt ugyanis magát az eredeti dokumentumot is jelenti – a dokumentum, illetve egyes részleteinek (ábrák, fényképek stb.) nagyítása vagy kicsinyítése is lehetséges.

Az eredeti dokumentumot csak az adott közleményre vonatkozó – a folyóirat kiadója által megálapított – szerzői jogdíjnak a rendszerben való elszámolásával lehet kinyomtatni.

Végigtekintve a keresési lehetőségekről írottakon, talán érthetővé válik, hogy az ADONIS-t miért nem nevezi adatbázisnak a rendszer forgalmazója sem. Adatbázison ui. – leegyszerűsített megfogalmazásban is – az adatok kapcsolataikkal való együtt tárolását és kezelését értjük.

Az ADONIS fő rendszerfunkciója tehát: elsősorban a szakterületi adatbázisokban végzett keresésekhez kíván eredeti dokumentumot biztosítani, megoldva kis helyen történő tárolásukat, megkönnyítve visszakeresésüket. A rendszer igénybevevőinek száma egyre növekszik. A felhasználók között 1994 óta a British Library Dokumentumszolgáltató Központja is megtalálható, ami egyszersmind referencia a rendszer használható-ságáról.

A felhasználók azonban korántsem elégedettek a rendszer jelenlegi szolgáltatásaival, szeretnék a benne rejlő lehetőségeket még inkább kihasználni. Javaslatok és kérések fogalmazódtak meg szabadszöveges keresésre, SDI-profilok szerkesztésére, a dokumentum telefax küldeménynyé alakításának megvalósítására – kinyomtatás nélkül. Fontosnak ítélik a copyrightdíj helyett az éves licenccdíj vagy előfizetési díj bevezetését, hogy saját maguk dönthessék el, mely rétegeket preferálnak, díjmentes vagy kedvezményes szolgáltatásokat biztosítva számukra.

Az ADONIS szolgáltatások előnyei:

- azonnali hozzáférés az eredeti dokumentumokhoz;
- a hazai szakfolyóirat-választék bővülése, mint-hogy közel 160 folyóirat csak ebben a formában érhető el az országban;
- olcsóbban szolgáltat, mint a külföldi dokumentumközvetítők;
- évi néhány közleményért nem kell előfizetni egy drága folyóiratot.

Ajánlott felhasználási módok:

- bibliográfiai és referensz adatbázisokból (Medline, Excerpta Medica stb.) nyert bibliográfiai tételekhez eredeti dokumentum rendelkezésre bocsátása;
- témafigyelés – Medline vagy egyéb adatbázis alapján – csak az ADONIS-ban megtalálható

lapokra koncentrálva, s ezáltal teljes körű, azonnali dokumentum-hozzáférés biztosítás;

- tartalomjegyzék-szolgáltatás a figyelni kívánt lapokból;
- a keresett cikk helyben olvasása, böngészése;
- a keresett cikk kinyomtatása.

Irodalom

- [1] BARDEN, Ph.: ADONIS – the British Library experience. = *Interlending and Document Supply*, 18. köt. 3. sz. 1990. p. 88–91.
- [2] COMPIER, H.–CAMPBELL, R.: ADONIS latest developments and its role in the changing publisher/library relationship. = *Health Libraries Review*, 9. köt. 1. sz. 1992. p. 3–13.
- [3] COMPIER, H.–CAMPBELL, R.: ADONIS gathers momentum and faces some new problems. =

Interlending and Document Supply, 23. köt. 3. sz. 1995. p. 22–25.

- [4] KORWITZ, U.: ADONIS – between myth and reality: trial document supply using CD-ROM technology. = *IFLA Journal*, 16. köt. 2. sz. 1990. p. 215–219.
- [5] MORRIS, W.: ADONIS: A document delivery solution / a case study. = *Health Libraries Review*, 11. köt. 1. sz. 1994. p. 39–51.
- [6] STERN, B. T.–COMPIER, H.: ADONIS-document delivery in the CD-ROM age. = *Interlending and Document Supply*, 18. köt. 3. sz. 1990. p. 79–87.
- [7] SZÉNÁSI E.–VIRÁG R.–MARTON, J.: A tudomány árad, a könyvtárak apadnak, mi lesz a tudással. (A vezető orvostudományi folyóiratok fogyatkozása Magyarországon.) = *Orvosi hetilap*, 136. köt. 45. sz. 1995. p. 2463–2466.

Beérkezett: 1996. VII. 4-én.

Rendezvénynaptár

WEB DEVELOPER 97 konferencia

London, 1997. március 4–5.

Szervező: Learned Information Europe Ltd.

Woodside,
Hinksey Hill,
Oxford OX1 5BE, UK
Tel.: +44 1865 388000
Fax: +44 1865 736354
E-mail: conferences@learned.co.uk

Európai üzleti információs konferencia

Berlin, 1997. március 18–21.

Szervező: TFPL Ltd.

17–18 Britton Street
London EC1M 5NQ, UK
Tel.: +44 171 251 5522
Fax: +44 171 251 8318
E-mail:
100067.1560@compuserve.com,
central@tfpl.com
Web site at: www.tfpl.com

A multimédia-szolgáltatások biztonsága és elérése

Firenze, 1997. március 21–22.

Szervező: Vasari Enterprises Ltd.

Alexander House
50 Station Road
Aldershot GU11 1BG
UK
Tel.: +44 1252 350780
Fax: +44 1252 342039
E-mail:
jamesrhemsley@cix.compulink.co.uk

INFO '97, 12. nemzetközi konferencia és kiállítás

Tel-Aviv, 1997. április 6–10.

Szervező: Teldan Information systems
INFO '97 Conference
P.O.Box 18094, Tel-Aviv 61180,
ISRAEL
Tel.: +972-3-6950073
Fax: +972-3-6956359
E-mail: info97@netvision.net-il
http://teldan.com

19. kollokvium az információkeresés kutatásáról

Aberdeen (Skócia), 1997. április 8–9.

Szervező: British Computer Society,
Information Retrieval Specialist Group
Mr. Terry Kuny
XIST Inc.
Global Village Research
Tel.: +44 819 776-6602
E-mail: terry.kuny@xist.com

8. Közös Európai Hálózati Konferencia

Edinburgh, 1997. május 12–15.

Szervező: TERENA Secretariat
Singel 466-468
NL – 1017 AW Amsterdam
Tel.: +31 20 639 1131
Fax: +31 20 639 3289
E-mail: jenc8-sec@TERENA.nl